

WONEN EN WERKEN

Met
autisme

NVA
Friesland
7 oktober 2015

EVEN VOORSTELLEN

Paul Stoffer

- **Ervaring in gezin**
- **Psycholoog**
- **Stage en werk bij Leo Kannerhuis**
- **Teamleider Stumass**
- **Nu: GW'er IVA Wonen**

WAAR GAAT HET OVER?

Programma vanavond

1. Stumass, Capito en IVA Wonen
2. Tips over vinden van werk met autisme
  - Pauze
  - Ruimte voor vragen

NUANCEREN

Wat bedoel ik?

- Autisme = alle diagnoses
- Mijn uitspraken en tips gaan uit van
  - Een normaal intelligentieniveau
  - Een gemotiveerde persoon met autisme
  - Afwezigheid van forse comorbiditeit

NUANCEREN

Wat wil ik niet zeggen?

- Dat iedereen nu werk gaat vinden
- Dat vrijwilligerswerk slecht is!
  - Vrijwilligerswerk hoeft geen eindstation te zijn
  - Doelen verder leggen
- Dat alle mensen met autisme van alle genoemde punten last hebben

WAT IS AUTISME?

- **Aangeboren**
- **Informatieverwerkingsstoornis**
- **Niet te genezen**
  - **Vaardigheden weldegelijk te ontwikkelen!**

WAT IS DIE INFORMATIEVERWERKINGSSTOORNIS?

De informatieverwerkingsstoornis:

- Hersenen zijn anders aangelegd
- Hersendelen communiceren niet goed met elkaar
  - Praten als het ware door elkaar heen
- Dit zorgt voor
  - Moeite met executieve functies
  - Moeite met centrale coherentie
  - Moeite met theory of mind
  - Moeite met zintuigelijke prikkels

**STUMASS
CAPITO WONEN
IVA WONEN**

Korte
introdunctie

STUMASS & CAPITO WONEN

Woonbegeleiding en studieondersteuning

- Stumass voor HBO en WO-niveau
  - Capito voor MBO-niveau
  - Landelijk
  - Specifiek voor autisme
  - Studentenhuis
  - Zorg op maat
  - PGB
-
- Zowel beschermd wonen als ambulante begeleiding

IVA WONEN

Woonbegeleiding en werktoeleiding

- Voor volwassenen
- Specifiek voor autisme
- Landelijk
- Na of zonder opleiding
- Zorg op maat
- PGB

- O.a. locatie in Leeuwarden en Groningen
  - En nog meer in de rest van Nederland
  - Plannen voor Assen, Drachten, Heerenveen of Sneek
  - Ook ambulante begeleiding mogelijk rond locaties

CRITERIA

- Officiële diagnose autisme
- 18 jaar of ouder
- Geen voltijds opleiding meer
- Motivatie voor vinden betaald werk
- Capaciteit om betaald te kunnen werken
- Zorgzwaarte op niveau beschermd wonen
  - GGZ ZZP 2C of 3C
- Motivatie om zelf te groeien

CONTRA-INDICATIES

Redenen waarom iemand niet bij IVA Wonen zou passen:

- Verstandelijke beperking
- Op de voorgrond staande verslaving
- Op de voorgrond staande depressie of persoonlijkheidsproblematiek
- Compleet omgedraaid dag-nachtritme
- Geen motivatie tot ontwikkeling

HOE HELPT IVA WONEN

Bij Wonen

WONEN BIJ IVA

- **Bewoner heeft eigen woning**
  - Kan optimaal oefenen voor zelfstandig wonen
  - Boost voor zelfvertrouwen en eigen identiteit
- **Bewoner heeft alle voordelen van beschermd wonen**
  - Vangnet
  - Toezicht
  - Proactieve begeleiding
  - “Lotgenoten” in de nabijheid
  - Gemeenschappelijke woonruimte

WONEN BIJ IVA

■ Begeleiding

- Van maandag tot en met vrijdag
- Bij 10 bewoners van 7:00 t/m 22:00
- Noodnummer voor daarbuiten

HOE HELPT IVA WONEN

Naar Werk

WERKEN EN IVA

- **IVA Wonen**
  - IRO-toekenning
  - Jobcoachlicentie
  - Nemen zorg- en jobcoachmensen aan
  - Trainen deze beide groepen op beide vlakken

- **Iedere begeleider = Woonbegeleider én jobcoach**
  - Iedere bewoner heeft één persoonlijk “allround”-begeleider

TWEE-SPOREN-STRATEGIE

**Begeleider
+ Cliënt**

**Oefenen
sollicitatie-
vaardigheden**

**Solliciteren op
reguliere
vacatures**

Acquisiteur

**Belt bedrijven
of gaat langs**

**Plant
kennismaking
of stage**

AFBOUWENDE JOB COACHING

Beginperiode

**Verder in
werk**

Pand verkennen

**Verwachtingen
concretiseren**

**Taken
Concretiseren**

**Vraagbaak
zoeken**

**Concreet
Checken**

Signaleren

AANMELDEN

- **ivawonen.nl**
  - Aanmeldformulier invullen
  - Wordt contact opgenomen
  - Wordt kennismaking gepland

- **Als iemand dan nog verder wil met ons**
  - Documenten aanleveren, zoals het diagnoseverslag
  - Intakegesprek
  - Eventueel de indicatie-aanvraag bij gemeente
  - Woning uitzoeken
  - Startbespreking met PB'er

DEEL 2
WERK VINDEN EN
AUTISME

Wat weet de
wetenschap?

HUIDIGE WETENSCHAP QUA WERK

Taylor et al. (2012):

“Een paar studies zijn uitgevoerd naar werkbegeleiding bij (jong)volwassenen met autisme.”

“Alle studies die wel gedaan zijn, zijn van slechte kwaliteit”

“Dit onderzoeksveld is nog maar net ontstaan en moet nog groeien.”

HUIDIGE WETENSCHAP QUA WERK

Taylor, Smith & Mailick (2014)

Nationaal autisme congres in Rotterdam, 2015

Toename in ADL-vaardigheden voorspelt geen toename in werkstatus

- Beter huishouden doen $\neq$ grotere kans op werk

Toename in werkstatus voorspelt wel toename in ADL-vaardigheden

- Werk krijgen = grotere kans beter huishouden doen

WERK ZOEKEN

Is hard
werken!

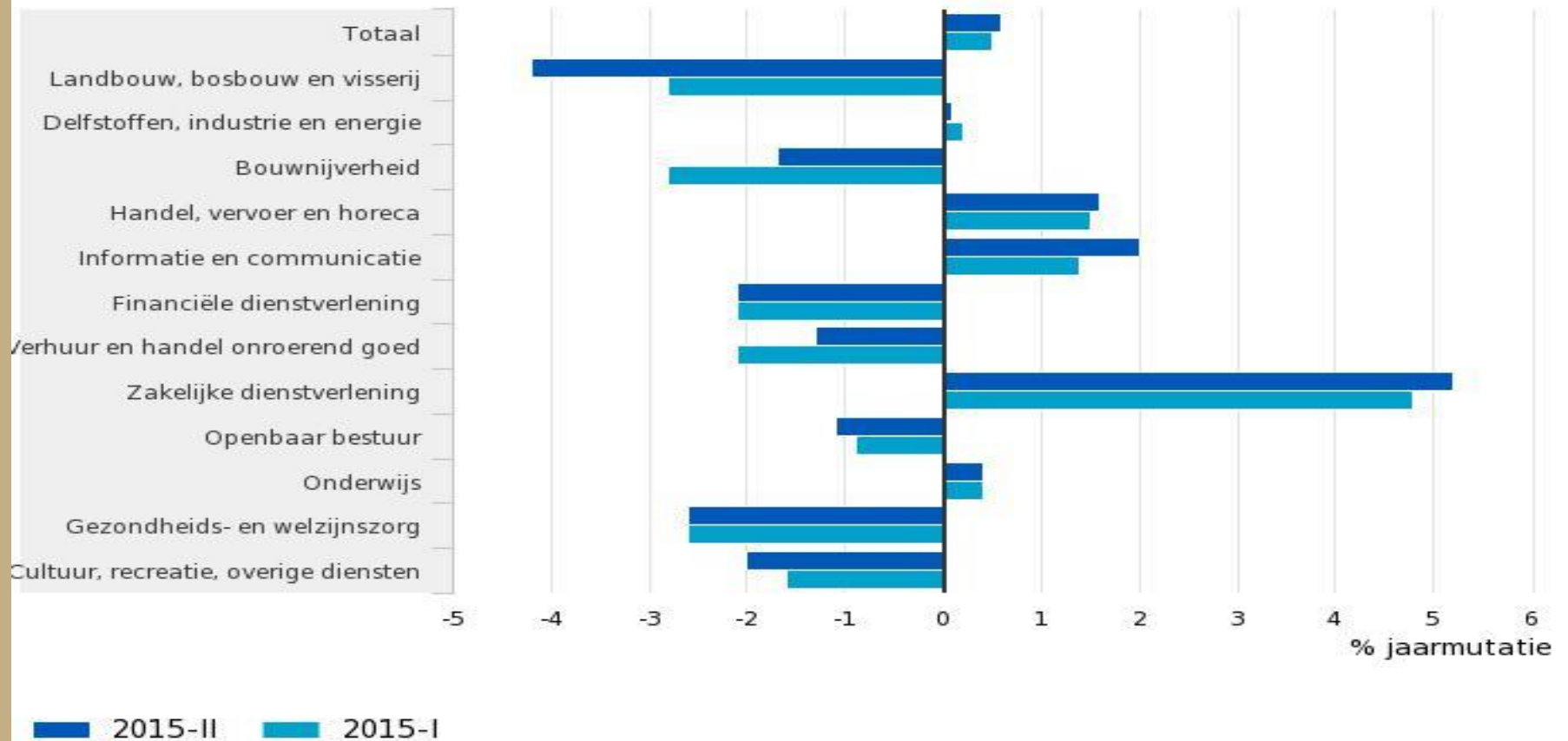
STARTERSPROBLEMEN

Wat geldt voor iedereen?

- Niet alle vacatures passen
- Eisen aan ervaring en diploma's
- Veel sollicitanten op één vacature

- Aantal banen trekt aan
  - Maar krimp in specifieke sectoren!

STARTERSPROBLEMEN

Banen van werknemers naar bedrijfstak

STARTERSPROBLEMEN

Problemen die vaker voorkomen bij autisme

- Problemen met eisen
- Problemen met voorstellen van werk
- Problemen met durven - (angst dus)
- Problemen met volhouden

HOG EISEN

“Ik wil geen vrijwilligerswerk, daar krijg ik niets terug voor wat ik doe”

“Ik wil geen MBO-baan, want dan kan ik niet snel genoeg doorgroeien”

- Resultaat: Geen ervaring opdoen en geen werknemersvaardigheden trainen.

MISVERSTANDEN

Er kan een verkeerde voorstelling van werk bestaan en daardoor te hoge eisen:

- Niveau start carrière $\neq$ uiteindelijke niveau
- Studie $\neq$ Werkbranche
- Kennisniveau $\neq$ beoordeling werkgever

TIPS

- Gooi de hoge eisen niet weg
  - Zoek een compromis
- Stel een lange en korte termijndoel met eisen
  - Weinig eisen voor korte termijn
  - Meer voor lange termijn

TIPS

- Toets de hoge eisen
  - Bevraag mensen in werkveld
  - Bevraag werkgevers
  - Bel vacatures na

MOEITE MET VOORSTELLEN

Soms heeft iemand gewoon geen voorstelling van werk:

- Dit is al een probleem bij vacatures bekijken
  - Geen vertrouwen = Geen sollicitatiebrief

MOEITE MET VOORSTELLEN

Als voorbeeld de vacature teamleider bij Stumass

Functie-eisen:

- Relevant diploma op HBO-niveau (SPH/ HBO pedagogiek/CMV)
- Minimaal 2 jaar relevante werkervaring en ervaring met groepsdynamisch werken
- Kennis van en enthousiasme voor autisme spectrum stoornissen
- Praktische, creatieve en betrokken houding
- Goede communicatieve en sociale vaardigheden
- Zelfstandig kunnen en willen werken
- Flexibel inzetbaar zijn

TIP

Oefenen!

- Lees veel vacatures (met iemand erbij)
- Kijk kritisch wat echt gezocht wordt
- Bel eventueel het nummer in de vacature
  - Vraag of een specifiek punt een harde eis is of niet

Op een gegeven moment krijg je er gevoel voor!

DURVEN

“Ik ga niet solliciteren op die baan, want ik denk dat ik daar toch ontslagen word”

“Ze willen me daar toch niet hebben.”

“Ik kan daar niks bijdragen.”

DURVEN

- Resultaat in doemscenario
  - Solliciteren = > Afgewezen worden
  - Proefmaand => ontslagen worden
    - Even goed ervaring opgedaan
    - En actief bezig geweest!
- Resultaat niet solliciteren
  - Geen werk
  - Geen ervaring
  - Inactiviteit
  - Geen vooruitgang ADL

TIP

- Als je aan de criteria lijkt te voldoen

En het werk lijkt je leuk

- Bepaal dan zelf niet of zij jou willen!

VOLHOUDEN

Twee interpretaties van afwijzingen:

1. "Pech voor hen, volgende keer beter"
2. "Het ligt aan mij, ik ben te min en niemand wil me waarschijnlijk"

VOLHOUDEN

Bij solliciteren horen nu eenmaal:

- Afwijzingen
  - Vaak globaal
  - Onduidelijk
  - Niet-constructief
- Slechte sollicitatiegesprekken
  - Door sollicitant
  - Maar ook door bedrijf

TIPS

- Ga van afwijzingen uit
- Trek alleen conclusies uit specifieke feedback
- Neem globale afwijzingen niet serieus
  - “Te weinig ervaring”
  - “Past niet binnen team”
  - “Geen *match* met de *corporate culture*”
- Blijf brieven sturen!
- Blijf naar gesprekken gaan!

WAT IS FUNEST?

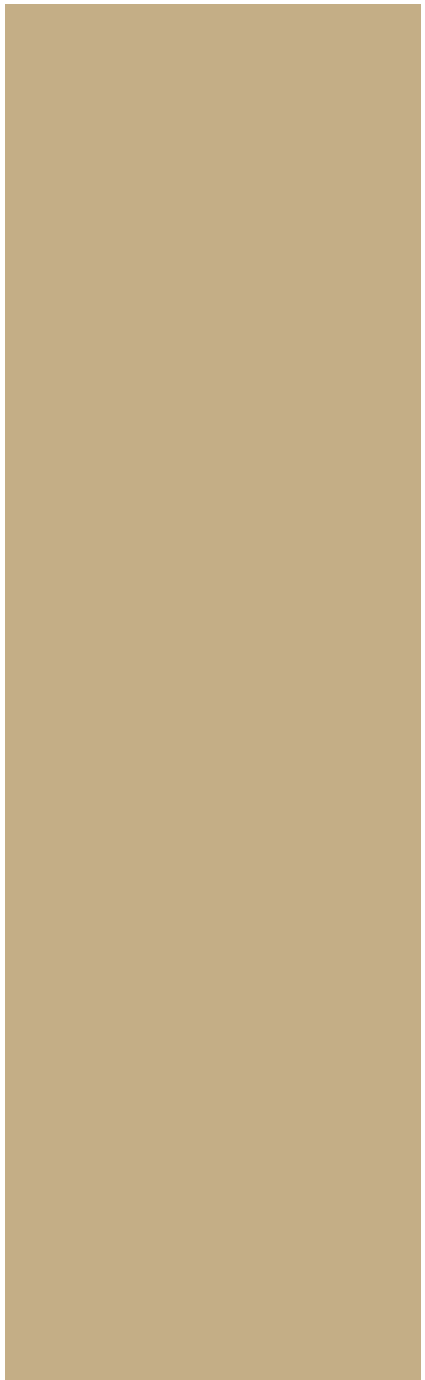
- Opgeven
- Twijfels in het systeem
  - “Is betaald werk wel echt nodig?”
  - “Is eerst paar jaar vrijwilligerswerk niet ook gewoon goed?”
- Te laag inzetten
- Te langzaam inzetten
  - Vooral bij angstklachten!

MAKEN MENSEN MET AUTISME KANS?

- Ja, maar
  - Niet bij alle werkgevers
  - Niet in alle sectoren
- Voordelen autisme
  - Specifieke talenten
- Voordelen Wajong
  - Premie-korting
  - No-risk
  - Loondispensatie

TOEKOMST VOORDELEN

- Wajong voordelen voor Bijstand
- Arbeidsgehandicapten quotum

WERK BEHOUDEN

Gaat niet
vanzelf

WERK BEHOUDEN

Iedereen weet dat jij je best moet doen

- Maar wat betekent dat ?!

WERK BEHOUDEN

Kort door de bocht twee gebieden:

1. Werkinhoud en -kennis
2. Werknemersvaardigheden

WERK BEHOUDEN

Beide zijn even belangrijk

Een bedrijf wil geen persoon die

- Altijd op tijd is, maar niks presteert
- Altijd presteert, maar nooit op tijd is

WERK BEHOUDEN

Welke werknemersvaardigheden zijn belangrijk?

Belangrijk om dit concreet te maken!

- Op tijd komen
- Representatief zijn
- Sociaal zijn = open staan voor contact
- Houding = Actief en positief
- Rustig blijven
- Niet vaak ziek zijn

PROBLEMEN OP WERK

3
basisregels

1^E REGEL

Niet schrikken van het probleem!

En goed naar het probleem kijken:

- Wat is plausibel?

1^E REGEL

Mevrouw E. werkt in een kledingwinkel. E. klaagt veel over haar persoonlijke leven tegen collega's en leidinggevende, tot op het punt dat de leidinggevende het niet meer met E. ziet zitten. E. blijkt dit al maanden te doen en nu is de maat vol.

Oplossing:

Mevrouw E. krijgt uitgelegd dat zij bij de vraag "Hoe gaat het?" op een andere vraag moet antwoorden, namelijk "Hoe gaat het op werk?". E. snapte dit, paste dit toe en het probleem was opgelost.

2^E REGEL

Niet opgeven of direct ontslag nemen!

- De spreekwoordelijke soep valt meestal mee qua temperatuur

2^E REGEL

Meneer B. hoort dat collega X. ontslagen is. Het contact tussen B. en X. was heel fijn en B. is heel boos over het ontslag en vindt het onbegrijpelijk. Hij wil zelf direct stoppen met het werk.

Oplossing:

Eerst even navragen wat er echt gebeurt is. X. blijkt gestolen te hebben uit de kassa, wat een goede grond voor ontslag was. Als B. meteen ontslag neemt, heeft B. zichzelf daarmee. Als hij eerst even afwacht en navraagt, ziet hij dat er eigenlijk geen probleem is.

3^E REGEL

Zoek oplossingen die de werkgever weinig kosten

3^E REGEL

G. werkt op een drukke administratie afdeling, maar hoeft niet direct benadert te kunnen worden door collega's. G. heeft erg veel last van het rumoer en gegrap in de ruimte.

Veelal verkeerde oplossing:

G. krijgt eigen ruimte

Kost werkgever veel moeite en ruimte

G. is extra afgezonderd van het echte werk.

Beter:

G. mag per koptelefoon muziek of radio luisteren.

PAUZE

Voor koffie
en thee

VRAGEN

Over
autisme,
wonen of
werken